

РЕШЕНИЕ

№ 5417

гр. София, 26.03.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, 46 СЪСТАВ, в публично заседание на пети март през две хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: КРАСЕН ПЛ. ВЪЛЕВ

при участието на секретаря ЙОРДАНКА Г. ЦИКОВА
като разглежда докладваното от КРАСЕН ПЛ. ВЪЛЕВ Гражданско дело № 20231110168986 по описа за 2023 година

Производството е образувано по **искова молба на Н. Н. Н.**** с ЕГН *****, с адрес: АДРЕС, съдебен адрес: АДРЕС, чрез Еднолично адвокатско дружество „Д. М.“ **срещу „ФИРМА“ ЕООД**, с ЕИК: *****, със седалище и адрес на управление: АДЕРС 1, с която се моли **съда да:**

-прогласи недействителността на клаузата предвидена в чл. 3, ал. 2 от Договор за предоставяне на кредит № *****/27.02.2023 г., предвиждаща заплащането на неустойка и

-ответникът да бъде осъден да заплати на ищеца сумата в размер на 5 лева, частична претенция от пълния размер от 116.58 лева, представляваща недължимо платени суми по Договор за предоставяне на кредит № *****/27.02.2023 г., ведно със законната лихва върху нея, считано от датата на депозиране на исковата молба до окончателното изплащане на сумата.

Ищцата твърди, че на 27.02.2023 г. между страните е сключен договор за потребителски кредит от разстояние № *****, като са се договорили отпуснатият заем да бъде в размер на 600,00 лева, а размерът на погасителния план 29 дни. Размерът на годишната лихва е посочен в размер на 40,15%, а размерът на годишния процент на разходите е 48,3%, а размерът на общата сума, която следва да върне ищцата е 619,14 лева.

В чл. 3, ал. 1 от процесния договор било уговорено, че страните се съгласяват договорът за заем да бъде обезпечен с гарант, като в ал. 2 било посочено, че в случай на неизпълнение на задължението си по чл. 3, ал. 1 от договора, а именно да представи обезпечение в срока по предходната алинея, заемателят дължи на заемодателя неустойка. На ищцата е била начислена неустойка в общ размер на 116,58 лева, тъй като не е представила в срок надлежни поръчители или друг вид обезпечение, посочени в процесния договор, като общата сума, която следва да върне по договора е в размер на 735,72 лева.

Изложени са доводи за нищожност не целия договор на основание чл. 10, ал. 1 вр.чл. 22 от ЗПК, тъй като не са спазени правилата, установени относно шрифта /шрифт не по-малък от 12/, както и на основание чл. 11, ал. 1, т. 10 вр. чл. 22 от ЗПК, тъй като не е налице

съществен елемент от неговото съдържание, а именно годишният процент на разходите по кредита. Същият е с грешно посочен размер, а действителният такъв е в размер многократно на допустимия чл. 19, ал. 4 от ЗПК.

Изложени са доводи, че неустоечната клауза е недействителна на самостоятелно основание като накърняваща добрите нрави, тъй като излиза извън присъщите й обезпечителна, обезщетителна и санкционна функции. Поддържа се, че е налице заобикаляне на закона по смисъла на чл. 26, ал. 1 пр. 2 от ЗЗД. Разпоредбата на чл. 33, ал. 1 от ЗЗПК предвижда, че при забава на потребител, кредиторът има право само на лихва върху неплатената в срок сума за времето на забава. Излагат се съображения, че вместо по чл. 71 от ЗЗД кредиторът да санкционира с предсрочна изискуемост, той начислява неустойка, чието плащане разсрочва заедно с периодичните вноски.

В срока по чл. 131 ГПК е постъпил отговор на исковата молба от ответното дружество, с който исковите претенции се оспорват по основание и размер.

Не се спори, че между страните е сключен Договор за потребителски кредит № *****/27.02.2023г., както и че отпуснатата му сума в размер на 600.00 лева е била изцяло усвоена.

Изложени са твърдения, че предявяването на исковите като частичен и след заплащането на сумите по договора за кредит представлява злоупотреба с право, което следва да се санкционира, като производството по делото бъде прекратено, а евентуално като ищецът понесе разноските за делото. Твърди, че сумата от 5лв, както и сумата от 111,58лв. е била изплатена на ищцата, която не е отправяла претенции за недължимост по време на изпълнението на договора.

В съдебно заседание е прието направеното изменение на размера на осъдителния иск като се претендира ответника да бъде осъден да заплати на ищеца сумата в размер на 116,58 лв., представляваща недължимо платена сума по договор за потребителски кредит №***, ведно със законната лихва върху нея от датата на депозиране на исковата молба в съда/09.02.2023 г./ до окончателното ѝ изплащане.**

Софийският районен съд, като прецени доводите на страните и събраните по делото доказателства, намира за установено от фактическа и правна страна следното:

Отделено е за безспорно и ненуждаещо се от доказване, че между страните е бил сключен Договор за паричен заем №*****, по който ищецът е усвоил напълно отпуснатата му сума в размер на 600 лева.

Приложен по делото е и препис от Договор за паричен заем № *****/27.02.2023г. Видо от същия е отпуснат потребителски кредит за текущо потребление в размер на 600.00 лева със срок 29дни. Усвоеният размер на предоставения кредит се олихвява с фиксиран годишен лихвен процент в размер на 40,15%. Лихвеният процент на ден, приложим при отказ от договора, се равнява на 0.11%. Годишният процент на разходите (ГПР) по кредита е 48,3%

Съгласно чл. 3, ал. 1 от договора за паричен заем, кредитополучателят се задължава, в срок от 5 (пет) работни дни от сключването на договора, да обезпечи кредита с банкова гаранция за сумата от 619,14лв със срок на валидност 30 дни след крайния срок за плащане на задължението по договора за кредит или поръчителство на две физически лица, които да отговарят на следните изисквания : да представят служебна бележка от работодател за размера на трудовото им възнаграждение, като нетния осигурителен доход да бъде в размер над 1000лв.; да работят по трудов договор без определен срок; да не са потребители или поръчители по друг договор за паричен заем, сключен с „ФИРМА“ ЕООД; да нямат неплатени осигуровки за последните две години, да нямат задължения към други банкови или финансови институции илли кредитната им история да е със статус не по лош от „Редовен“; да подпишат договор за поръчителство.

Съгласно чл.3, ал.2 кредитополучателят дължи неустойка с обезщетителен характер, в случай че не представи обезпечение съгласно реда и условията, предвидени в чл. 3, ал.1 от договора. Неустойката е в размер на 116.58 и се начислява в деня следващ неизпълнението на задълженията по ал.1 и се заплаща заедно с погасителната вноска.

Съдът е указал на страните, че следи служебно за неравноправни клаузи в потребителски договори.

В случая в чл. 10. само формално е уговорена неустойка за неизпълнение за задължение на ищеца, но СРС намира, че фактически се дължи неустойка, а договорна лихва, представляваща допълнителна печалба на кредитора. Това е така, доколкото за да не възникне вземането за неустойка, договорът предвижда редица условия, които са кумулативно дадени, следва да бъдат изпълнени в много кратък срок, поради което е обективно трудно да бъдат покрити от заемателя. Кредиторът е дал възможност на насрещната страна в едва 5-дневен срок да му предостави банкова гаранция или двама поръчители, които обаче трябва да отговарят на множество изисквания – за работа по безсрочен трудов договор, за висок осигурителен доход, да нямат неплатени осигурителни вноски за 2г., да не са заематели/ поръчители по друг договор, да нямат лоша кредитна история. Налагането на толкова къс срок за ангажиране на повече от един поръчител, въобще пречатства всички възможности на длъжника да реагира и да изпълни условията. Той обективно е в затруднение дори да направи опит да потърси поръчители, още по-малко да намери двама такива, които следва да отговарят и на всички посочени условия. Всички тези кумулативно дадени условия навеждат на извод, че изначално е трудно, ако не и невъзможно тяхното изпълнение. Налага се извод, че задължението по чл.3 от договора всъщност не дава възможност на длъжника да избегне плащането на неустойка, тъй като е неизпълнимо.

След като това е така, във всички случаи вземането за неустойка ще възникне в сферата на кредитора. Поради тези причини е уговорена и като сигурна част от дълга, като следва да се заплаща разсрочено, заедно с всяка погасителна вноска.

При тези трудно изпълними условия, за да не възникне задължението за неустойка, както и предвид размера □ от 116,58 лева на база целия размер на заемната сума – 600 лева, СРС счита, че неустойката излиза извън присъщите □ обезпечителна, обезщетителна и наказателна функции и се превръща само в средство обогатяването на кредитора. Ето защо тя е нищожна. Фактически не се касае за дължима неустойка, а за вземане, което се плаща заедно с вноските за главница и лихва, което вземане представлява допълнителна печалба за кредитора, освен лихвата. В конкретния случай фактически е уговорена допълнителна договорна лихва, която да плаща длъжникът и която е печалба за кредитора. След като неустойката е нищожна, тя не се дължи от ответника.

В допълнение следва да се посочи, че така и самият договор за заем противоречи на част от императивните постановки на ЗПК. В случая следва да се приложи чл.21, ал.1 ЗПК, който гласи, че всяка клауза в договор за потребителски кредит, имаща за цел или резултат заобикаляне изискванията на този закон, е нищожна. В договора трябва да се посочи размера на лихвения процент, като в конкретната хипотеза в този процент трябва да е включена и неустойката, която като неустойка е нищожна, а реално е сигурна печалба за кредитора. Следователно годишният лихвен процент няма да е реално записания, а следва да е по-голяма число, ако в него участва и вземането от 116,58 лева, формално уговорено като неустойка. Нарушен е чл.11, ал.1, т.9 ЗПК, тъй като не е посочен реалният годишен лихвен процент.

Освен това, доколкото лихвата е част от ГПР, е следвало да се посочи и друг размер на ГПР, различен от този в договора. В този размер следва да участва и сумата от 116,58 лева, изразена като процент. Това не е сторено, поради което е нарушен чл.11, ал.1, т.10 ЗПК. С включването й размера на ГПР надвишава законовия максимум- 50 %, /чл.19, ал.4 ЗПК/, като в процесния случай, изчислен по реда на чл. 162 ГПК от съда, чрез използване на

calculator.bg е в размер на 333.45 %

По изложените съображения, доколкото са налице нарушения на чл.11, ал.1, т.9 и т.10 ЗПК, целият договор за заем следва да бъде приет за недействителен – чл.22 ЗПК. На основание чл.23 ЗПК, когато договорът за потребителски кредит е обявен за недействителен, потребителят заплаща само чистата стойност на кредита- в процесния случай 600 лева, като не дължи лихва или други разходи по кредита.

Нищожните клаузи не могат да бъдат заменени по смисъла на чл. 26, ал. 4 от ЗЗД от императивни правила досежно максимално допустимия размер на договорната лихва, нито да бъде прието, че единствено частично недействителна е клаузата за уговорената неустойка, представляваща по съществото си договорна лихва, не включена в ГЛП и ГПР. Ако съдът изменя съдържанието на неравноправните и нищожните клаузи, съдържащи се в потребителски договор, това ще навреди на постигането на дългосрочната цел, предвидена в член 7 от Директива 93/13. Това действие на съда би способствало за премахването на възпиращия ефект, упражняван върху продавачите и доставчиците чрез самото неприлагане на такива неравноправни клаузи спрямо потребителя, тъй като продавачите и доставчиците биха останали изкушени да използват посочените клаузи, ако знаят, че дори и последните да бъдат обявени за недействителни, договорът все пак ще може да бъде допълнен в нужната степен от националния съд, така че да се гарантират интересите на тези продавачи и доставчици. / в т. см. решения от 14 юни 2012 г., Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, т. 69, от 30 април 2014 г., Kásler и Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, т. 79 и от 26 март 2019 г., Abanca Corporación Bancaria и Bankia, C-70/17 и C-179/17, EU:C:2019:250/.

Както бе посочено, на основание чл.23 ЗПК, когато договорът за потребителски кредит е обявен за недействителен, потребителят връща само чистата стойност на кредита- в процесния случай 600 лева, като не дължи лихва или други разходи по кредита.

Първият фактически състав на чл. 55, ал. 1 ЗЗД изисква предаване, съответно получаване на нещо без основание, т.е. когато още при самото получаване липсва основание за преминаване на блага от имуществото на едно лице в имуществото на друго. Начална липса на основание е налице и в случаите, когато е получено нещо въз основа на нищожен акт.

Към исковата молба е приложено платежна разписка от 13.03.2023 г., с която ищцата Н. Н. Н.** предсрочно погасява задълженията си по процесия договор за паричен заем – на 13.03.2023 г. вместо на падежната дата 28.03.2023 г. Видно от същата разписка е заплатена сумата от 670.20 лева. – главница от 600 лева и лихва и неустойка в общ размер от 70.20 лева. Заплатената сума е по-малка от посочената като дължима сума в договора - 716.58 лева, поради предсрочното погасяване.

С отговора на исковата молба ответникът прилага две платежни нареждания от 31.01.2024 г. за обща сума от 116,58 лева с посочено основание, че се връща недължимо платена сума по процесния договор за кредит.

В хипотезата на чл. 55, ал. 1, пр. 1 от ЗЗД ищецът следва да докаже само предаването на вещта, съответно плащането на съответната парична сума. Същият не е задължен да доказва обстоятелството, че предаването на вещта, съответно плащането на сумата е извършено без правно основание. Задължението да докаже, че е налице правно основание за даването или плащането е на ответника, тъй като именно наличието на това основание му дава възможност да задържи полученото и предявения срещу него иск да бъде отхвърлен./ Решение № 148 от 10.09.2019 г. по гр. д. № 2183 / 2018 г. на Върховен касационен съд, 4-то гр. Отделение/

В рамките на процеса ответникът доказва единствено основание да задържи сумата от 600 - чистата стойност на недействителния, на основание чл. 23 от ЗПК, договор за потребителски кредит №*****.

Въз основа на горния извод на съда сумата от 70.20 лева е заплатена от заемателя без

основание. Първата хипотеза на чл. 55 ЗЗД е налице, както когато ищецът докаже даването, а ответникът не докаже претендираното от него основание, така и когато ответникът докаже основанието, на което е получил даденото, но ищецът докаже и репликата си, че това основание е нищожно. И в двата случая даденото е без основание./ в т.см. Решение № 227 от 22.03.2019 г. по гр. д. № 896 / 2018 г. на Върховен касационен съд, 3-то гр. Отделение/

Така съдът установява, че сумата от 70.20 лева е платена при начална липса на основание и иска за връщане на тази сума е основателен. В процесния случай ищецът е претендирал връщане на по-малка сума - 5 лева, а впоследствие е изменил иска си за целия размер от 116.58 лева. За разликата над 70. 20 лева до пълния предявен размер от 116.58 лева искът следва да бъде отхвърлен като неоснователен. Липсва имуществено разместване на сумата от 46.38 лева/ 116.58 лева- 70.20 лева./

За сумата от 70. 20 лева искът следва да бъде отхвърлен като погасен чрез плащане.

С оглед частичната основателност на главния иск основателна е и претенцията за законната лихва върху даденото без основание, начиная от предявяване на иска – 18.12.2023 г., до окончателното плащане –31.01.2024г. Постъпилото плащане в общ размер от 116,58 лева е годно да покрие както неоснователно платената сума по главния иск-70.20 лева, така и акцесорната претенция за лихва в размер на 1.19 лева, изчислена от съда по реда на чл. 162 ГПК с данъчен калкулатор на НАП -https://nraapp02.nra.bg/web_interest/check_upWS.jsp.

С оглед материално-правния изход на спора на ищеца се дължат разноски съобразно уважената част от исковете, тъй като ответникът в противоречие със законодателството в защита на потребителите включва неравноправни клаузи в потребителските си договори, а плащането на претендираната сума е извършено след депозиране на исковата молба и образуване на настоящото дело. Ето защо следва да се направи изводът, че именно ответника с поведението си е станал причина за завеждане на делото, след като е платил дължимата сума след подаване на исковата молба /18.12.2023г./, заради което ищеца е инициирал настоящото производство.

При този изход от спора и съгласно чл. 78 от ГПК в тежест на ответника, следва да бъдат възложени разноските, направени от ищеца по водене на делото, които видно от приетите по делото писмени доказателства са в размер на 80.11 лева държавна такса/ 50 лева за отрицателния установителен иск и 30.11 лева съразмерно на уважения иск по чл. 55 ЗЗД.

Тъй като адвокатската помощ е оказана безплатно съгласно чл. 38, ал. 1 от ЗА, възнаграждението следва да се присъди в полза на адвоката по реда на чл. 38, ал. 2 от ЗА в размер на 384 лева, определени от съда съобразно принципите на разумност, пропорционалност и справедливост, прогласени в решения по дело С-57/2015, С 427/16, С 428/16 и С 438/2022 г. на Съдът на ЕС.

На основание чл. 78, ал. 3 ГПК на ответникът се следват разноски съобразно отхвърлената част от исковете в размер на 19.89 лева- юрисконсултско възнаграждение, определено от съда в пълен размер на 100 лева по реда на чл.78, ал.8 от ГПК, вр. с чл.37, ал.1 от ЗПрП вр. с чл.25, ал.1 от Наредбата за заплащане на правната помощ/. В процесният случай не намира приложение т. 5 от Решение по дело С-714/22 в смисъл, че не се допуска национална правна уредба, която позволява потребителят да бъде задължен да понесе част от процесуалните разноски, когато, след установяването на нищожността на договорна клауза поради неравноправния ѝ характер, искането му за връщане на недължимо платени от него въз основа на тази клауза суми е уважено само частично с мотива, че е практически невъзможно или прекомерно трудно да се определи обхватът на правото на този потребител на връщане на посочените суми. В процесният случай е напълно възможно и установено какъв е размера на имущественото разместване, като искът е частично отхвърлен поради грешно посочване на размера от страна на процесуалния представител на ищеца, несъобразявайки представените именно от него писмени доказателства.

Мотивиран от горното и на основание чл. 235 от ГПК, Софийският районен съд

РЕШИ:

ПРОГЛАСЯВА по предявения от **Н. Н. Н.**** с ЕГН *********, с адрес: АДРЕС срещу „ФИРМА“ ЕООД, с ЕИК: *********, със седалище и адрес на управление: АДЕРС 1 иск с правно основание чл. 124, ал. 1 ГПК, недействителността на клаузата предвидена в чл. 3, ал. 2 от Договор за предоставяне на кредит № *******/27.02.2023 г.**, предвиждаща заплащането на неустойка в размер на **116.58 лева**.

ОТХВЪРЛЯ предявения иск от **Н. Н. Н.**** срещу „ФИРМА“ ЕООД, с ЕИК: *********, със седалище и адрес на управление: АДЕРС 1, с правно основание чл.55, ал.1 предл. 1 ЗЗД за осъждане на ответника да заплати на ищцата сумата от 70.20 лева, представляваща недължимо платени суми по Договор за предоставяне на кредит № *******/27.02.2023 г.**, ведно със законната лихва върху нея, считано от датата на депозиране на исковата молба/18.12.2023 г. до окончателното изплащане на сумата – 31.01.2024 г./-1.19 лева, **поради извършено в хода на производството плащане**.

ОТХВЪРЛЯ предявения иск от **Н. Н. Н.**** срещу „ФИРМА“ ЕООД, с ЕИК: *********, със седалище и адрес на управление: АДЕРС 1, с правно основание чл.55, ал.1 предл. 1 ЗЗД за осъждане на ответника да заплати на ищцата сумата 46.38 лева/ разлика над сумата от 70.20 лева до пълния предявен размер от 116.58 лева/, представляваща недължимо платени суми по Договор за предоставяне на кредит № *******/27.02.2023 г.**, ведно със законната лихва върху нея, считано от датата на депозиране на исковата молба/18.12.2023 г. до окончателното изплащане на сумата, **като неоснователен**.

ОСЪЖДА „ФИРМА“ ЕООД, с ЕИК: *********, със седалище и адрес на седалище и адрес на управление: АДРЕС, да заплати на основание чл. 78, ал. 1 ГПК на **Н. Н. Н.**** с ЕГН *********, с адрес: АДРЕС, **съдебно-деловодни разноски в размер на 80.11 лева**.

ОСЪЖДА „ФИРМА“ ЕООД, с ЕИК: *********, със седалище и адрес на седалище и адрес на управление: АДРЕС, с ЕИК: *********, да заплати на основание чл. 38, ал. 2 от **ЗА на адв. Д. М. М.**, ЕГН *********, **адвокатско възнаграждение в размер на 384 лева**.

ОСЪЖДА Н. Н. Н.** с ЕГН *********, с адрес: АДРЕС да заплати на основание чл. 78, ал. 3 ГПК на „ФИРМА“ ЕООД, с ЕИК: *********, със седалище и адрес на седалище и адрес на управление: АДЕРС, **съдебно-деловодни разноски в размер на 19.89 лева**.

Решението подлежи на обжалване пред Софийски градски съд в двуседмичен срок от получаване на съобщение за изготвянето му.

Съдия при Софийски районен съд: _____